C/2023/1355

2023 12 1

EUROPOS CENTRINIO BANKO NUOMONĖ

2023 m. spalio 13 d.

dėl pasiūlymo dėl Reglamento dėl eurų banknotų ir monetų, kaip teisėtos mokėjimo priemonės

(CON/2023/31)

(C/2023/1355)

Įžanga ir teisinis pagrindas

2023 m. liepos 27 d. ir 2023 m. rugsėjo 11 d. Europos Centrinis Bankas (ECB) gavo atitinkamai Europos Parlamento ir Europos Sąjungos Tarybos prašymus pateikti nuomonę dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl eurų banknotų ir monetų, kaip teisėtos mokėjimo priemonės ([1]) (toliau – pasiūlytas reglamentas).

ECB kompetencija teikti nuomonę grindžiama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 133 straipsniu, kuriame nurodyta, kad, nepažeidžiant ECB įgaliojimų, Europos Parlamentas ir Taryba turi nustatyti priemones, reikalingas naudoti eurą kaip bendrą valiutą, ir kad tokios priemonės turi būti priimamos pasikonsultavus su ECB. Vadovaudamasi Europos Centrinio Banko darbo reglamento 17 straipsnio 5 dalies pirmu sakiniu, Valdančioji taryba priėmė šią nuomonę.

1. Bendros pastabos

1.1. ECB palankiai vertina pasiūlytą reglamentą, kuris bus taikomas valstybėse narėse, kurių valiuta yra euro. ECB labai pritaria tam, kad Sąjungos antrinės teisės aktuose būtų nustatytos taisyklės dėl eurų banknotų ir monetų, kaip teisėtos mokėjimo visoje euro zonoje priemonės, statuso. Tokios taisyklės padės didinti reikalingą teisinį tikrumą dėl Sąjungos teisėje taikomos „teisėtos mokėjimo priemonės“ sampratos, t. y. dėl statuso, eurų banknotams suteikiamo Sąjungos pirminės teisės aktais, o eurų monetoms – Sąjungos antrinės teisės aktais ([2]). Pasiūlytame reglamente išdėstytos taisyklės taip pat užtikrins nuoseklumą , atsižvelgus į skirtumus, su pasiūlymu dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl skaitmeninio euro sukūrimo ([3]) (toliau – pasiūlytas reglamentas dėl skaitmeninio euro sukūrimo), į kurį įtrauktos taisyklės dėl skaitmeninio euro, kaip teisėtos mokėjimo priemonės, statuso. Pasiūlytas reglamentas padės užtikrinti, kad skaitmeninis euras, jei jis bus išleistas, ne pakeistų, bet papildytų eurų banknotus ir monetas.

1.2. ECB ypač palankiai vertina pasiūlytame reglamente nustatytas priemones, susijusias su būtinybe valstybėse narėse, kurių valiuta yra euro, užtikrinti pakankamas ir veiksmingas galimybes gauti grynųjų pinigų. ECB ne kartą palankiai įvertino nacionalinės teisės aktų projektus, kuriais siekiama apsaugoti galimybę naudotis grynaisiais pinigais ([4]). ECB visiškai pritaria požiūriui, kad galimybė gauti grynųjų pinigų yra būtina siekiant apsaugoti jų, kaip teisėtos mokėjimo priemonės, statusą. Jei piliečiai neturės galimybės gauti grynųjų pinigų, jie negalės naudoti jų kaip mokėjimo ir vertės kaupimo priemonės ([5]).

([1]) COM(2023) 364 *final*.

([2]) Sutarties 128 straipsnio 1 dalies trečias sakinys ir Europos centrinių bankų sistemos ir Europos Centrinio Banko statuto (toliau – ECBS statutas) 16 straipsnio trečias sakinys; 1998 m. gegužės 3 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 974/98 dėl euro įvedimo (OL L 139, 1998 5 11, p. 1) 11 straipsnis.

([3]) COM(2023) 369 *final*.

([4]) Žr., pavyzdžiui, Nuomonės CON/2022/40 3.3 dalį, Nuomonės CON/2021/9 7.2 dalį, Nuomonės CON/2020/21 2.4 dalį ir Nuomonės CON/2020/13 9.2 dalį. Visos ECB nuomonės skelbiamos interneto svetainėje „EUR-Lex“.

([5]) Žr. pasiūlyto reglamento aiškinamojo memorandumo 1 skirsnio 1 puslapį ir 3 skirsnio 5 puslapį ir 2022 m. liepos 6 d. Euro, kaip teisėtos mokėjimo priemonės, ekspertų grupės (ELTEG) ELTEG III galutinės ataskaitos 6 principą; paskelbta Komisijos interneto svetainėje www.ec.europa.eu

1.3. Pagal Sutartį ECB turi išimtinę teisę duoti leidimą Sąjungoje išleisti eurų banknotus ([6]). ECB ir valstybių narių, kurių valiuta yra euro, nacionalinių centrinių bankų išleisti eurų banknotai yra vieninteliai banknotai, euro zonoje turintys teisėtos mokėjimo priemonės statusą ([7]). Eurų monetų, kaip teisėtos mokėjimo priemonės, statusas nustatytas Sąjungos antrinės teisės aktuose ([8]). Tačiau teisiškai privalomos sąvokos „teisėta mokėjimo priemonė“ apibrėžties Sąjungos antrinės teisės aktuose nėra.

1.4. Teisingumo Teismas viename savo sprendime „teisėtos mokėjimo priemonės“ sampratą nagrinėjo remdamasis Komisijos rekomendacija 2010/191/ES ([9]), kurioje nurodyta, kad esant mokėjimo prievolei, eurų banknotų ir monetų, kaip teisėtos mokėjimo priemonės, statusas turėtų būti suprantamas kaip: a) privalomas šių banknotų ir monetų priėmimas ([10]), b) jų priėmimas visa nominaliąja verte ir c) galimybė jais įvykdyti mokėjimo prievolę.

1.5. Teisingumo Teismas taip pat paaiškino, kad Sutarties 128 straipsnio 1 dalyje minima sąvoka „teisėta mokėjimo priemonė“ yra Sąjungos teisės sąvoka, kuri visoje Sąjungoje turi būti aiškinama autonomiškai ir vienodai ([11]). Pagal Sutarties 133 straipsnį įgaliojimus priimti teisės normas, kuriomis būtų reglamentuojamas eurų banknotams ir monetoms pripažįstamas teisėtos mokėjimo priemonės statusas, turi tik Sąjungos teisės aktų leidėjas ta apimtimi, kuria tai būtina eurui, kaip bendrai valiutai, naudoti. Tokia išimtinė kompetencija pašalina bet kurią valstybių narių kompetenciją šioje srityje, išskyrus atvejus, kai jos veikia naudodamosi Sąjungos suteiktais įgaliojimais priimti tokias teisės normas arba kai tai būtina Sąjungos aktams įgyvendinti ([12]).

1.6. Kaip paminėta prie pasiūlyto reglamento pridėtame aiškinamajame memorandume ([13]), Euro, kaip teisėtos mokėjimo priemonės, ekspertų grupės (ELTEG) diskusijose patvirtinta, kad esama teisinio netikrumo dėl grynųjų eurų, kaip teisėtos mokėjimo priemonės, statuso ir kad jų principai euro zonoje taikomi skirtingai. Taip pat buvo išreikštas susirūpinimas dėl poveikio galimybei gauti grynųjų pinigų, kurį daro bankomatų (ATM) geografinės aprėpties ir grynųjų pinigų paslaugų bankų filialuose mažinimas ([14]).

1.7. Pasiūlytas reglamentas padės užtikrinti, kad grynaisiais eurais ir toliau būtų galima naudotis, taip pat ir periferiniuose regionuose, ir kad jie būtų priimami atliekant mokėjimus visoje euro zonoje, taip stiprinant Eurosistemos grynųjų pinigų strategiją ([15]). Nepaisant Sąjungos ekonomikos skaitmeninimo ir vis platesnio elektroninių mokėjimo priemonių naudojimo, grynieji pinigai ir toliau atlieka svarbų vaidmenį visuomenėje ([16]). Galimybė mokėti grynaisiais

([6]) Sutarties 128 straipsnio 1 dalies pirmas sakinys ir ECBS statuto 16 straipsnio pirmas sakinys.
([7]) Sutarties 128 straipsnio 1 dalies trečias sakinys ir ECBS statuto 16 straipsnio trečias sakinys.
([8]) Reglamento (EB) Nr. 974/98 11 straipsnis.
([9]) 2010 m. kovo 22 d. Komisijos rekomendacija 2010/191/ES dėl eurų banknotų ir monetų, kaip teisėtos mokėjimo priemonės, taikymo srities ir poveikio (OL L 83, 2010 3 30, p. 70).
([10]) Teisingumo Teismas taip pat paaiškino, kad teisėtos mokėjimo priemonės statusas reikalauja ne neriboto priėmimo, o tik apskritai priimti eurų banknotus ir monetas. Valstybės narės gali nustatyti prievolės priimti eurų banknotus ir monetas apribojimus tik jeigu veikia savo kompetencijos ribose ir laikosi tam tikrų sąlygų. Žr. 2021 m. sausio 26 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Hessischer Rundfunk*, C-422/19 ir C-423/19, ECLI:EU:C:2021:63, 55 bei 56 ir 67–70 punktus. Atsižvelgdamas į šias aplinkybes, ECB atidžiai stebi bet kokius nacionalinės teisės pokyčius, kuriais siekiama apriboti mokėjimų grynaisiais pinigais galimybes ir kuriais taip ribojama piliečių teisė mokėti grynaisiais pinigais. Žr., pavyzdžiui, Nuomonę CON/2023/13, Nuomonę CON/2022/43, Nuomonę CON/2020/33 ir Nuomonę CON/2019/39.
([11]) Žr. 2021 m. sausio 26 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Hessischer Rundfunk*, C-422/19 ir C-423/19, ECLI:EU:C:2021:63 (toliau – sprendimas sujungtose bylose C-422/19 ir C-423/19), 45 punktą.
([12]) Žr. Sprendimo sujungtose bylose C-422/19 ir C-423/19, 50–52 punktus.
([13]) Žr. pasiūlyto reglamento aiškinamojo memorandumo 3 skirsnio 4 puslapį ir 2022 m. liepos 6 d. Euro, kaip teisėtos mokėjimo priemonės, ekspertų grupės (ELTEG) galutinę ataskaitą, paskelbtą Komisijos interneto svetainėje www.ec.europa.eu.
([14]) Žr. 2022 m. liepos 6 d. Euro, kaip teisėtos mokėjimo priemonės, ekspertų grupės (ELTEG) ELTEG III galutinės ataskaitos 6 principą; paskelbta Komisijos interneto svetainėje www.ec.europa.eu
([15]) Žr. Eurosistemos grynųjų pinigų strategiją, paskelbtą ECB interneto svetainėje www.ecb.europa.eu
([16]) Žr., pavyzdžiui, Nuomonės CON/2019/46 2.4 ir 2.7 dalis, Nuomonės CON/2021/18 2.1 ir 2.2 dalis ir Europos Centrinio Banko nuomonė 2022 m. vasario 16 d. dėl pasiūlymo dėl direktyvos ir reglamento dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar terorizmo finansavimui prevencijos (CON/2022/5) (OL C 210, 2022 5 25, p. 15) 4.7 dalį. ECB išreiškė savo neutralumą dėl įvairių mokėjimo priemonių, o tai reiškia, kad jis jokiai priemonei neteikia pirmenybės prieš kitas priemones. Žr. Nuomonės CON/2015/55 2.1 dalį.

pinigais tebėra ypač svarbi tam tikroms visuomenės grupėms, kurios dėl įvairių teisėtų priežasčių gali teikti pirmenybę gryniesiems pinigams prieš kitas mokėjimo priemones arba neturi galimybės naudotis bankų paslaugomis ir elektroninėmis mokėjimo priemonėmis. Šias grupes sudaro neįgalūs piliečiai, imigrantai, socialiai pažeidžiami piliečiai, vyresnio amžiaus asmenys, nepilnamečiai ir kiti asmenys, turintys ribotas galimybes naudotis skaitmeninėmis mokėjimo paslaugomis arba tokių galimybių apskritai neturintys ([17]).

1.8. Be to, grynieji pinigai kaip mokėjimo priemonė yra naudingi dėl to, kad yra plačiai priimami, atsiskaitymas jais yra greitas ir jie palengvina mokėtojo išlaidų kontrolę. Dar pažymėtina, kad šiuo metu tai yra vienintelė mokėjimo priemonė, leidžianti piliečiams atsiskaityti pagal sandorį centrinio banko pinigais, ir taip pat kad atsiskaitymas įvykdomas iš karto, kartu užtikrinant privatumą ([18]). Kaip centrinio banko pinigai, grynieji eurai užtikrina galimybę konvertuoti komercinio banko pinigus ir taip garantuoja piliečiams galimybę naudoti komercinio banko pinigus kaip mokėjimo ir vertės kaupimo priemonę. Taigi grynieji eurai yra svarbūs finansinio stabilumo palaikymui ir pinigų politikos poveikio perdavimui.

2. **Aiškus išankstinio vienašališko grynųjų pinigų atsisakymo uždraudimas**

2.1. ECB pritaria pasiūlytame reglamente išdėstytam susirūpinimui dėl mažmenininkų ar paslaugų teikėjų „išankstinio vienašališko grynųjų pinigų atsisakymo“. Tokių atvejų plitimas labai pakenktų eurų banknotų ir monetų, kaip teisėtos mokėjimo priemonės, statusui ([19]). Į pasiūlytą reglamentą reikėtų įtraukti naują nuostatą, kurioje būtų aiškiai nurodyta, kad išankstinis vienašališkas grynųjų pinigų atsisakymas yra draudžiamas.

2.2. ECB taip pat siūlo iš dalies pakeisti pasiūlytame reglamente pateiktą išankstinio vienašališko grynųjų pinigų atsisakymo apibrėžtį ([20]) taip, kad būtų aišku, jog ši sąvoka apima grynųjų pinigų nepriėmimo praktiką (pvz., kai prie įėjimo į parduotuves arba prekybos vietas naudojami ženklai „atsiskaityti grynaisiais pinigais negalima“), taip pat sutarčių sąlygas, dėl kurių nebuvo individualiai derėtasi (pvz., iš anksto parengtas tipinės formos sutartis). Be to, pasiūlyto reglamento nuostatoje dėl privalomo eurų banknotų ir monetų priėmimo principo išimčių ([21]) turėtų būti nurodyta, kad pareiga įrodyti, jog tarp mokėtojo ir gavėjo anksčiau buvo sudarytas susitarimas dėl kitos mokėjimo priemonės nei grynieji pinigai, tenka gavėjui.

2.3. Pasiūlytame reglamente nurodyta, kad jis yra taikomas išankstiniam vienašališkam grynųjų pinigų atsisakymui ([22]). Jame „išankstinis vienašališkas grynųjų pinigų atsisakymas“ apibrėžiamas kaip situacija, kai mažmenininkai arba paslaugų teikėjai vienašališkai atsisako grynųjų pinigų kaip mokėjimo būdo, o tarp mokėtojo ir gavėjo nėra laisvo susitarimo dėl mokėjimo priemonės atsiskaitant už pirkimą ([23]). Todėl išankstiniu vienašališku grynųjų pinigų atsisakymu nelaikomi atvejai, kai tarp mokėtojo ir gavėjo anksčiau buvo sudarytas ir individualiai susiderėtas susitarimas dėl kitos mokėjimo priemonės nei grynieji pinigai, ir tokie atvejai būtų laikomi teisėta privalomo priėmimo principo išimtimi ([24]). Kadangi yra reikalaujama, kad ankstesnis *susitarimas* dėl grynųjų pinigų atsisakymo būtų pagrįstas realiomis derybomis, išankstiniu *vienašališku* grynųjų pinigų atsisakymu laikoma ir sąlyga dėl mokėtojo piniginės skolos sumokėjimo gavėjui, kuri nėra derybų objektas.

2.4. Tačiau pasiūlytame reglamente taip pat nustatyta, kad valstybės narės turi stebėti išankstinio vienašališko mokėjimų grynaisiais pinigais atsisakymo lygį visoje savo teritorijoje ([25]). Pasiūlyto reglamento konstatuojamosiose dalyse nurodyta, kad tuo atveju, jeigu valstybė narė padaro išvadą, jog išankstiniu vienašališku grynųjų pinigų atsisakymu kenkiama privalomo eurų banknotų ir monetų priėmimo principui, ji turėtų imtis priemonių padėčiai ištaisyti. Viena iš tokių priemonių gali būti išankstinio vienašališko grynųjų pinigų atsisakymo uždraudimas visoje jos teritorijoje arba jos dalyje ([26]).

([17]) Žr., pavyzdžiui, Nuomonės CON/2022/9 2.10 dalį.
([18]) Žr. Nuomonės CON/2017/8 2.4 dalį, Nuomonės CON/2019/41 2.1 dalį, Nuomonės CON/2020/13 9.2.1 dalį, Nuomonės CON/2020/21 2.3 dalį, Nuomonės CON/2021/9 7.2.1 dalį ir Nuomonės CON/2021/18 2.1 dalį.
([19]) Žr. 2023 m. birželio 23 d. ECB pirmininkės laišką Europos Parlamento nariui Chrisui MacManusui dėl prekiautojų vienašališko atsisakymo priimti mokėjimus grynaisiais pinigais verslo subjektų ir vartotojų santykiuose teisėtumo (L/CL/23/130), paskelbtą ECB interneto svetainėje www.ecb.europa.eu
([20]) Žr. pasiūlyto reglamento 3 straipsnio 4 punktą.
([21]) Žr. pasiūlyto reglamento 5 straipsnio 1 dalį.
([22]) Žr. pasiūlyto reglamento 2 straipsnio 1 dalį.
([23]) Žr. pasiūlyto reglamento 3 straipsnio 4 punktą.
([24]) Žr. pasiūlyto reglamento 5 straipsnio 1 dalies b punktą.
([25]) Žr. pasiūlyto reglamento 7 straipsnį.
([26]) Žr. pasiūlyto reglamento 6 konstatuojamąją dalį.

2.5. Taigi, pagal tam tikras pasiūlyto reglamento nuostatas išankstinis vienašališkas grynųjų pinigų atsisakymas, atrodo, nėra laikomas mokėtojo ir gavėjo anksčiau sudarytu susitarimu naudoti kitą mokėjimo priemonę nei grynieji pinigai, todėl tokiu atveju būtų taikomas privalomo priėmimo principas ([27]). Vienoje iš tokių nuostatų ([28]) aiškiai nurodyta, kad tuo atveju, kai mažmenininkas ar paslaugų teikėjas vienašališkai atsisako grynųjų pinigų kaip mokėjimo būdo, pavyzdžiui, naudoja ženklą „atsiskaityti grynaisiais pinigais negalima“, tarp mokėtojo ir gavėjo nėra laisvo susitarimo dėl mokėjimo priemonės. Vadinasi, išankstiniam vienašališkam grynųjų pinigų atsisakymui nebūtų taikoma privalomo eurų banknotų ir monetų priėmimo principo išimtis. Todėl tai būtų laikoma pasiūlyto reglamento pažeidimu.

2.6. Tačiau tokį aiškinimą sunku suderinti su valstybių narių prievole visoje savo teritorijoje stebėti išankstinio vienašališko grynųjų pinigų atsisakymo lygį ir uždrausti tokį atsisakymą visoje savo teritorijoje ar jos dalyje, jeigu mokėjimų grynaisiais pinigais priėmimo lygis valstybės narės teritorijoje ar jos dalyje kenkia privalomo grynųjų eurų priėmimo principui. Jeigu išankstinis vienašališkas grynųjų pinigų atsisakymas pažeistų pasiūlytą reglamentą, valstybės narės į tai reaguodamos turėtų užtikrinti, kad pasiūlyto reglamento būtų laikomasi, be kita ko, turėtų nustatyti taisykles dėl sankcijų ir skirti sankcijas už tokius grynųjų eurų atsisakymo atvejus ([29]), užuot stebėjusios, kokiu mastu tokie neteisėti atvejai yra paplitę jų teritorijoje.

2.7. Tuomet vietoj valstybių narių prievolės savo teritorijoje stebėti išankstinio vienašališko mokėjimų grynaisiais pinigais atsisakymo lygį ir pateikti aiškią grynųjų eurų, kaip teisėtos mokėjimo priemonės, statuso apibrėžties taikymo sritį bei numatyti to statuso poveikį būtų taikomas aiškus išankstinio vienašališko grynųjų pinigų atsisakymo uždraudimas ([30]).

3. **Viešojo sektoriaus subjektų išankstinis vienašališkas grynųjų pinigų atsisakymas**

3.1. Pasiūlytame reglamente jo taikymo srities išimtys kurių nors kategorijų mokėtojams ar gavėjams nėra numatytos ([31]). Jo konstatuojamosiose dalyse tuo pačiu metu pripažįstama, kad valstybės narės, veikdamos pagal savo kompetenciją, iš esmės gali apriboti privalomą grynųjų pinigų priėmimą, jei įvykdomos tam tikros sąlygos (pvz., viešojo intereso pagrindu, dėl proporcingumo) ([32]), kaip nurodė Teisingumo Teismas ([33]). Šiuo atžvilgiu ECB supranta, kad grynųjų pinigų nepriėmimo praktika, kurią taiko viešojo sektoriaus subjektai (pvz., valstybinės ligoninės ir valstybiniai muziejai), iš esmės nėra valstybių narių pagal savo kompetenciją nustatytos teisėtos privalomo eurų banknotų ir monetų priėmimo išimtys. Ta apimtimi, kuria šią praktiką sudaro ne valstybės narės teisės aktais reglamentuojamos piniginių prievolių vykdymo procedūros ([34]), bet ši praktika veikiau yra vienašališka, viešojo sektoriaus subjektų taikoma grynųjų pinigų nepriėmimo praktika prilygsta pasiūlytame reglamente apibrėžtam išankstiniam vienašališkam grynųjų pinigų atsisakymui ([35]). Todėl pasiūlyto reglamento konstatuojamąsias dalis ([36]) reikėtų patikslinti taip, kad būtų aišku, jog viešojo sektoriaus subjektų taikoma grynųjų pinigų nepriėmimo praktika taip pat patenka į pasiūlyto reglamento taikymo sritį, taigi, yra draudžiama.

4. **Kitos nuostatos**

4.1. Pasiūlytas reglamentas taikomas „piniginių skolų sumokėjimui, jeigu jos turi būti visiškai arba iš dalies apmokėtos pinigais“ ([37]). ECB supranta, kad frazė „jeigu jos turi būti apmokėtos grynaisiais pinigais“ reiškia, kad mokėtojas turi teisę pasirinkti mokėjimą grynaisiais pinigais, bet turi galimybę naudoti ir kitas mokėjimo priemones. Tačiau ši frazė

([27]) Žr. pasiūlyto reglamento 3 straipsnio 4 punktą ir 5 straipsnio 1 dalies b punktą.
([28]) Žr. pasiūlyto reglamento 3 straipsnio 4 punktą.
([29]) Žr. pasiūlyto reglamento 12 straipsnį ir 13 straipsnio 1 dalies b punktą.
([30]) Žr. pasiūlyto reglamento 7 ir 9 straipsnius.
([31]) Žr. pasiūlyto reglamento 2 straipsnį.
([32]) Žr. pasiūlyto reglamento 4 ir 11 konstatuojamąsias dalis.
([33]) Žr. Sprendimo sujungtose bylose C-422/19 ir C-423/19, 55 bei 56 ir 67–70 punktus.
([34]) Žr. Sprendimo sujungtose bylose C-422/19 ir C-423/19, 56 ir 58 punktus.
([35]) Žr. pasiūlyto reglamento 3 straipsnio 4 punktą.
([36]) Žr. visų pirma pasiūlyto reglamento 11 konstatuojamąją dalį.
([37]) Žr. pasiūlyto reglamento 2 straipsnio 1 dalį.

taip pat galėtų būti aiškinama kaip neapibrėžtas privalomo priėmimo principo apribojimas ([38]). Ji galėtų būti aiškinama kaip reiškianti, kad grynaisiais pinigais gali būti apmokamos tik tam tikros piniginės skolos. Todėl dėl teisinio tikrumo ECB siūlytų šiuo atžvilgiu pasiūlytą reglamentą iš dalies pakeisti.

4.2. Be to, kalbant apie privalomo eurų banknotų ir monetų priėmimo principo išimtis, pasiūlytame reglamente nustatyta, kad gavėjas turi teisę atsisakyti priimti grynuosius eurus „kai atsisakymas yra sąžiningas ir kai toks atsisakymas grindžiamas teisėtomis ir laikinomis priežastimis bei atitinka proporcingumo principą, atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes, kurių gavėjas negali kontroliuoti“ ([39]). ECB supranta, kad „sąžiningos“ išimties taikymui yra nustatytos kelios kumuliatyvios sąlygos, siekiant aukštai iškelti kartelę gavėjui, kuris remiasi šia išimtimi, norėdamas pagrįsti atsisakymą priimti grynuosius pinigus. ECB palankiai vertina šį požiūrį.

4.3. ECB supranta, kad grąžos neturėjimas ([40]) yra labai konkretus „teisėtas pagrindas“ atsisakyti priimti eurų banknotus ir monetas, nesuteikiantis informacijos dėl bendro sąžiningos išimties aiškinimo. Tačiau šiuo konkrečiu pagrindu negali būti remiamasi nustatant „konkrečių aplinkybių, kurių gavėjas negali kontroliuoti,“ turinį. Tiesą sakant, abejotina, ar gavėjas negali kontroliuoti tokios aplinkybės, o šios aplinkybės laikymas orientaciniu pavyzdžiu prieštarautų bendram teisės aktų leidėjo ketinimui aukštai iškelti kartelę sąžiningos išimties iš pasiūlytame reglamente nustatyto privalomo priėmimo principo taikymui.

4.4. Be to, pasiūlytame reglamente Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti visuotinai taikomus įgyvendinimo aktus dėl bendrų rodiklių, kuriuos valstybės narės privalo naudoti stebėdamos mokėjimų grynaisiais pinigais priėmimą ir galimybes gauti grynųjų pinigų visoje savo teritorijoje ([41]). Jame aiškiai nurodyta, kad Komisija, rengdama atitinkamus įgyvendinimo aktus, konsultuosis su ECB. Kiek tai įmanoma, apibrėžiant bendrus rodiklius, reikėtų remtis esamu Eurosistemos šioje srityje vykdomu darbu. Pasiūlytame reglamente Komisijai taip pat suteikiami įgaliojimai priimti valstybei narei skirtus įgyvendinimo aktus, jei, jos manymu, valstybės narės pasiūlytos taisomosios priemonės yra nepakankamos arba mokėjimų grynaisiais pinigais priėmimas ar galimybė gauti grynųjų pinigų nėra tinkamai užtikrinami ([42]). Tačiau antruoju atveju konsultacijos su ECB nėra panašiai paminėtos. Pareiga konsultuotis su ECB kyla iš to, kad ta apimtimi, kuria atitinkamais aktais būtų įgyvendinamas pasiūlytas reglamentas, tie aktai būtų grindžiami Sutarties 133 straipsniu, o jame aiškiai nurodyta būtinybė konsultuotis su ECB. Siekiant užtikrinti teisinį tikrumą, pasiūlytame reglamente turėtų būti aiškiai nurodyta Komisijos pareiga konsultuotis su ECB prieš priimant konkrečiai valstybei narei skirtus įgyvendinimo aktus.

4.5. Galiausiai pažymėtina, kad ECB palankiai vertina pasiūlyto reglamento nuostatą, kurioje numatyta, kad eurų banknotai bei monetos ir skaitmeninis euras turi būti konvertuojami vieni į kitus nominaliąja verte ([43]). Toks konvertavimas yra natūrali grynųjų eurų ir skaitmeninio euro, kaip teisėtos mokėjimo priemonės, statuso pasekmė. Tačiau ECB siūlytų vietoje konvertavimo (angl. *convertibility*) sąvokos vartoti pakeičiamumo (angl. *fungibility*) sąvoką, nes ji tiksliau atitinka idėją, kad grynieji eurai ir skaitmeninis euras yra ta pati valiuta (t. y. euro), tik išreikšta dviem skirtingomis jos formomis. ECB atkreipia dėmesį, kad atitinkamame pasiūlyto reglamento dėl skaitmeninio euro straipsnyje yra šiuo atžvilgiu atitinkamai pasiūlyto reglamento nuostatai analogiška nuostata ([44]), ir atkreipia teisės aktų leidėjų dėmesį į būtinybę užtikrinti, kad vykstant teisėkūros procesui šios dvi nuostatos išliktų suderintos.

([38]) Žr. pasiūlyto reglamento 4 straipsnį.
([39]) Žr. pasiūlyto reglamento 5 straipsnio 1 dalies a punktą.
([40]) Žr. pasiūlyto reglamento 5 straipsnio 2 dalies ii punktą.
([41]) Žr. pasiūlyto reglamento 9 straipsnio 2 dalį.
([42]) Žr. pasiūlyto reglamento 9 straipsnio 5 dalį.
([43]) Žr. pasiūlyto reglamento 15 straipsnį.
([44]) Žr. pasiūlyto reglamento dėl skaitmeninio euro 12 straipsnį ir pasiūlyto reglamento 15 straipsnį.

Kai ECB rekomenduoja iš dalies keisti pasiūlytą reglamentą, konkretūs redagavimo pasiūlymai kartu su aiškinamuoju tekstu pateikiami techniniame darbo dokumente. Techninis darbo dokumentas anglų kalba paskelbtas interneto svetainėje „EUR-Lex“.

Priimta Frankfurte prie Maino 2023 m. spalio 13 d.

ECB Pirmininkė
Christine LAGARDE